

ČTVRTLETNÍK

JARO 2014

PROPAMÁTKY

Bez bariér

KONVERZE STŘEDOVĚKÉHO HRADU V SOBĚSLAVI NA MODERNÍ KNIHOVNU
NEJEN O HAPTICKÝCH MODELECH A MAPOVÁNÍ PŘÍSTUPNOSTI PAMÁTEK

Archiv města Bolavský

ÚVODEM

Před dvěma roky jsme se v redakci rozhodli prezentovat téma obnovy a financování památek také v tištěné podobě a doplňovat tak informace na stejnojmenném internetovém portálu. Čtvrtletník PROPAMÁTKY právě slaví druhé narozeniny a vstupuje do třetího roku svého putování k vám všem, kteří mají rádi a často se i velmi aktivně starají o naše společné kulturní dědictví.

Sami si totiž vážíme každé činnosti, která napomáhá jak informovat, tak zejména pečovat o památky. Všichni v redakci věříme, že tuto mozaiku vhodným způsobem doplňujeme. Institut pro památky a kulturu, který čtvrtletník PROPAMÁTKY vydává, nabízí proto spolupráci při prezentování inspirativních příkladů dobré praxe. Navíc pro vás připravujeme i dvě pravidelná setkání, na která vás srdečně zveme:

Konferenci o financování památek a soutěž sbírek MÁME VYBRÁNO
27. května 2014
www.mamevybrano.cz

Vodárenské věže na konferenci PROPAMÁTKY ve dnech 13.–14. listopadu 2014
www.konference.propamatky.cz

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

V Ústředním seznamu nemovitých památek ve čtvrtém čtvrtletí roku 2013 Národní památkový ústav eviduje 19 nově zapsaných objektů. Památkovou ochranu naopak pozbylo za toto období 37 objektů.

Manka WM, CC BY-SA 3.0

KŘÍŽOVATKY ARCHITEKTURY

Investor vs. památkář – kolegové nebo soupeři? Vztah památkář – architekt – obec – investor, role

Richmanza WM, CC BY-SA 3.0

architekta, spolupráce samosprávy. Chránit či nechránit? A když ano, tak jak? Lze chránit bez odpovědi na otázku, jaká bude nová funkce budovy? Opravovat, konzervovat nebo rozvíjet? Nejen na tyto otázky bude hledat odpověď 6. ročník odborné konference zaměřené na téma intervence nové architektury do historické zástavby. Uskuteční se začátkem června v Praze a v programu nebudou chybět tuzecké či zahraniční příklady.

PRO ŽIVOT KOSTELŮ BROUMOVSKA

Od 29. dubna do 5. října tohoto roku bude v Muzeu architektury Národního technického muzea k vidění výstava Pro život kostelů Broumovska, která představí krásu jednoho z nejvýznamnějších souborů barokních památek ve střední Evropě. Tyto architektonické perly Královéhradeckého kraje budou představeny prostřednictvím snímků Jana Zálíše a Martina Mádlů.

YOUNG ARCHITECT AWARD 2014

Na účastníky letošní mezinárodní soutěže talentů čeká nelehký úkol, kterým je znovuoživení nevyužívaných výrobních objektů a technických areálů. Zájemci z řad studentů a začínajících architektů, kteří nepřesáhli věk 33 let, mohou do 3. července 2014 přihlásit své práce na téma Bolavský industriál. Soutěžící by měli nejen

Dezidor WM, CC BY-SA 3.0

zpracovat samotný projekt, ale i vhodně identifikovat a vyhledat problémové místo z řad opuštěných areálů továren, skladů, přístavů nebo nádraží.

OBOŘA HVĚZDA JE OBLÍBENÝM MÍSTEM SETKÁVÁNÍ VOZÍČKÁŘŮ A VEŘEJNOSTI.

ROZHOVOR S MARIÍ MÁLKOVOU

O mapování přístupnosti

Hovořili jsme s Marií Málkovou z Pražské organizace vozíčkářů, kde vede projekt Přes bariéry. Snaží se zlepšit hendikepovaným spoluobčanům podmínky pro jejich pohyb a napomáhá při odstraňování bariér, například mapováním přístupnosti a vydáváním přehledných atlasů.

Vaše organizace mapuje po centru Prahy také bezbariérovost památkových objektů, muzeí a galerií. Jaké jsou pak z tohoto šetření praktické výstupy?

Na problematiku architektonických bariér a jejich mapování se v Pražské organizaci vozíčkářů (POV) zaměřujeme od roku 1992, výstupy jsou k dispozici veřejnosti částečně v tištěné verzi a velkou měrou v elektronické podobě. V souvislosti s památkovými objekty je z tištěných materiálů třeba jmenovat publikaci Pražská památková rezervace – Atlas přístupnosti pro osoby s omezenou schopností pohybu a vydrženosti Pražskou organizací vozíčkářů a vydanou Magistrátem hlavního města Prahy. Dále to je Atlas přístupnosti objektů na území městské části Praha 6 Šestka bez bariér nebo dvoudílný Atlas přístupnosti objektů na území městské části Praha 1. Atlasy vznikly ve spolupráci a za podpory příslušných městských částí a nabízejí mimo jiné také údaje o přístupnosti některých muzeí, galerií a významných památek. Podrobnější a snadněji aktualizované údaje z mapování jsou k dispozici uživatelům v elektronické podobě na stránkách POV www.presbariery.cz, kde umísťujeme také další informace související s problematikou

bezbariérovosti, ať se týkají dopravy, komunikací, budov, legislativy, nebo činnosti POV v pracovních skupinách. Atlasy Prahy 1 a Prahy 6 jsou také k dispozici s mapovými podklady na stránkách těchto městských částí. Další praktické výstupy v podobě doporučení směřují zpět k provozovatelům, vlastníkům a správcům objektů, obsahují návrh řešení úprav pro osoby s omezenou schopností pohybu v souladu s bezbariérovou vyhláškou.

Jaký ohlas vzbudila Vámi vydaná publikace Pražská památková rezervace – Atlas přístupnosti pro osoby s omezenou schopností? Připravujete její aktualizaci či rozšíření?

Atlas přináší na jednom místě užitečné informace o přístupnosti památek pro domácí a zahraniční turisty s omezenou možností pohybu. Publikace má pozitivní odezvu, což nás velmi těší. Uživatelé oceňují její celkovou úroveň, zejména pak garantované údaje, zvolenou metodiku a přehlednost, zpracování v jazykových mutacích, přiložené mapy s doporučenými trasami Hradčany, Starým Městem a Malou Stranou. Za podpory Prahy 1 připravujeme aktualizaci Atlasu v elektronické podobě, která umožňuje rozšířit textovou část a doplnit ji

TEXT REDAKCE
FOTO JAROSLAVA LEŠÁKOVÁ, ARCHIV POV

o fotodokumentaci. Čtyřicet objektů z Atlasu se objeví na stránkách Prahy 1 a na stránkách POV v polovině tohoto roku.

Můžete čtenářům přiblížit vlastní metodiku mapování bezbariérovosti objektů?

Snažíme se vyhodnotit jednotným a co nejpřesnějším způsobem bariéry, předat uživatelům informace o míře přístupnosti objektu tak, aby každý sám mohl zvážit, zda je v jeho možnostech daný objekt navštívit, zda bude potřebovat při jeho návštěvě asistenci, zda použije jiný typ vozíku nebo v nejhroším případě od vlastní návštěvy upustí. Při procesu mapování se používá doporučená metodika, která se postupně vyvíjela na základě zkušeností a potřeb lidí s pohybovým omezením a ve sjednocené podobě vznikla po dohodě s dalšími institucemi zabývajícími se problematikou architektonických bariér. Rozlišuje objekty na přístupné – zelené, částečně přístupné – oranžové a nepřístupné – červené, při zpracování se používá piktogramové značení, vysvětlující texty, fotodokumentace. Limity pro tyto tři základní kategorie je možno dohledat na stránkách POV. Metodika je pozitivně hodnocena i Ministerstvem pro místní rozvoj.

Od roku 2003 spolupracujete se studenty Fakulty architektury ČVUT v Praze. Můžete nám přiblížit formy spolupráce a její výstupy?

MARIE MÁLKOVÁ

- Jako dobrovolník poskytovala pět let službu osobní asistence někdejší předsedkyni Pražské organizace vozíčkářů Zdence Hanákové s těžkým pohybovým postižením.
- Od roku 2004 působila ve Sdružení pro životní prostředí zdravotně postižených jako odborná konzultantka na bezbariérová řešení staveb.
- V současnosti je odbornou poradkyní v oblasti odstraňování architektonických bariér v Pražské organizaci vozíčkářů, kde od roku 2009 koordinuje program Přes bariéry.

Jedná se o společný projekt zaměřený na vzdělávání studentů pod odborným vedením doc. Ing. arch. Ireny Šestákové, POV a Sjednocené organizace nevidomých nazvaný Překonejme bariéry. Letos se uskuteční již 12. ročník setkání, kde se studenti seznamují s bezbariérovou vyhláškou v simulovaných podmínkách. Mohou si vyzkoušet jízdu na vozíku, zdolávat rampy, úzké průjezdy či pohyb ve stísněných prostorách. Se studenty spolupracujeme při jejich teoretické výuce i v terénu, v rámci cvičení se zapojují i do mapování bariér. Cílem je, aby studenti pochopili požadavky, které zabezpečují bezbariérové užívání staveb, a správně je později v praxi aplikovali, a to i v případech dodatečného řešení přístupnosti památkových objektů.

S kolika tzv. mapovači spolupracujete? Kdo se může stát mapovačem?

Momentálně máme základní tým složený z několika zkušených pracovníků, všechny objekty osobně procházíme. Je třeba mapovat i ta místa, která nejsou bezbariérová, i to je užitečný údaj pro uživatele. Hodnocení musí být co nejobektivnější, mapovač musí být zkušený, proškolený a v neposlední řadě se musí umět také zasadit o věc.

Jak by měl být podle vás ideálně zabezpečen přístup a pohyb po památce, aby vyhověla specifickým potřebám?

CÍLEM JE POCHOPIT POŽADAVKY NA BEZBARIÉROVÉ UŽÍVÁNÍ STAVEB.

Ideální případ je, pokud se podaří skloubit dostupnost objektu, řešení úprav vstupu, interiéru i hygienického zázemí současně se vstřícnými službami, které se v dané památce nabízejí.

Co byste poradili vlastníkům památek, kteří by rádi svůj objekt zpřístupnili pro hendikepované?

Je dobré vnímat potřeby návštěvníků s pohybovým, zrakovým i sluchovým omezením v širším kontextu, myslet na to, že zpřístupnění památek se netýká jen lidí na vozíku, ale i seniorů nebo malých dětí. Pokud budou potřebovat zhodnocení přístupnosti nebo odbornou radu, mohou kontaktovat POV.

Jaký je zájem o Vaše poradenství při úpravách památkových objektů pro jejich bezbariérovost? Působíte pouze v Praze?

Poradenství poskytujeme často přímo v terénu při vlastním mapování. Obracejí se na nás zájemci z Prahy i celé republiky, kteří se prioritně zajímají o metodiku mapování nebo s námi konzultují výklad bezbariérové vyhlášky. Konkrétně jsme poradenství poskytli například Centru Bohuslava Martinů – Městskému muzeu a galerii v Poličce.

Můžete uvést pozitivní příklady úprav bezbariérovosti památkových objektů, kde jste byli přizváni ke spolupráci?

V TERÉNU SE PRAŽSKÁ ORGANIZACE VOZÍČKÁŘŮ SETKÁVÁ S NEPŘESNÝMI ÚDAJI.

V mnoha případech se stává, a to nejen u památek, že jsme přizváni ke spolupráci až na místní prohlídku objektu těsně před dokončením rekonstrukce, kdy jsou nevyhovující a nefunkční úpravy již dokončeny. Z pozitivních příkladů je možno uvést letohrádek Hvězda, kde jsme společně řešili nájezdovou rampu před vstupem a mělo by dojít i k úpravám bezbariérové toalety. Přestože je vzhledem k podmínkám památky možné zpřístupnit pouze její vstupní podlaží, naši klienti to oceňují. Obora Hvězda je oblíbeným místem každoročního setkávání vozíčkářů a veřejnosti na akci POV. Jako případ, kdy jsme za POV upozornili na potřebu zkvalitnit přístupnost památek, je možno uvést Salmovský a Schwarzenberský palác, současné řešení i po úpravách vstupu rozhodně není optimální a vzájemné vnitřní propojení budov se zatím nerealizovalo. V současné době také očekáváme spolupráci při rekonstrukci Klementina pro Národní knihovnu a Umělecko-průmyslového musea v Praze

Organizujete společné poznávací výlety, které se týkají poznávání památek? Jaký mají ohlas?

V POV pravidelně pořádáme výlety spojené s poznáváním památek pod hlavičkou Klub túra. Na cestách se setkáváme s nepřesnými údaji o bezbariérovosti objektů a pokud se na výlet vypraví skupina většího počtu vozíčkářů, je o to více potřeba mít informace o podmínkách přístup-

nosti garantované. Z těchto důvodů považujeme za důležité výlety spojit v budoucnu i s odborným mapováním.

Co vás v poslední době nejvíce potěšilo ohledně přístupnosti památek?

Oceňujeme iniciativy typu Muzeum bez bariér, Bezbariérová knihovna a nyní Památky bez bariér. Klienti nám sdělují, že se většinou všude setkávají s rostoucím pochopením a vstřícností personálu a vždy se snahou nabídnout jim co nejlepší služby. Věříme, že tam, kde to podmínky umožní, dojde postupně i k odstranění architektonických bariér. ■

MAPOVAČ MUSÍ BÝT ZKUŠENÝ, PROŠKOLENÝ A V NEPOSLEDNÍ ŘADĚ SE MUSÍ UMĚT TAKÉ ZASADIT O VĚC.

VÝROBU MODELŮ OLOMOUCKÝCH PAMÁTEK VČETNĚ RADNICE PODPOŘILO MĚSTO OLOMOUC.

HAPTICKÁ EXPOZICE V MUZEU UMĚNÍ OLOMOUC

ROZHOVOR S PETREM BRADÁČEM

Olomouc haptická

Hovořili jsme s Petrem Bradáčem z TyfloCentra Olomouc, které napomáhá zpřístupňovat historické objekty nevidomým a slabozrakým. Natáčí instruktážní videa, zhotovuje haptické modely nebo domlouvá prohlídky památek, při nichž lze exponáty poznávat hmatem.

TEXT REDAKCE
FOTO ARCHIV TYFLOCENTRA OLOMOUC
A ZDENĚK SODOMA, MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC

V lednu jste pokřtili průvodce po památkách Olomouckého kraje pro osoby se zrakovým postižením a představili model katedrály sv. Václava. Jaké jsou reakce veřejnosti?

Veřejnost vidí, že i nevidomí lidé mají zájem o památky a chtějí se plnohodnotně integrovat do společnosti a aktivně žít. Že i nevidomým je potřeba přiblížit a zpřístupnit památky, aby nebyli odkázáni jen na zprostředkovaný slovní popis. A čím více a smysluplněji se nevidomým zavděčit než nabídnout hmatové prohlížení modelů, částí interiérů nebo exponátů.

Aktuální výstava Neviditelná Olomouc přibližuje problematiku zrakově postižených. Jaké jsou ohlasy a co návštěvníky zajímá?

Pro návštěvníky je zajímavá zkušenost vcítit se do role nevidomého, pohybovat se v naprosté tmě a zbývajících smysly poznávat různé předměty. Jsou překvapeni, že vnímání čistě hmatem a sluchem je bez zrakové kontroly jiné. Vzhledem k tomu, že průvodkyně jsou převážně nevidomé, návštěvníky zajímají jejich osobní životní zkušenosti. Ptají se na jejich rodinné, pracovní a zájmové záležitosti. Už toto setkání přímo s nevidomým je přínosné.

Co vás inspirovalo k vytváření haptických modelů památek?

Velké objekty lze nevidomým přiblížit pouze slovním popisem, což je nedostačující. Prioritním smyslem je pro ně hmat, kterým poznávají materiály, tvary či proporce. Impulzem byly modely měst určené turistům, například v Olomouci, Přerově, Uničově. Nevidomí si je rádi prohlíží a seznamují se s celým prostorem, uspořádáním, vzdálenostmi a vzájemnými souvislostmi mezi objekty. Proto jsme se rozhodli vyrobit modely vybraných památek, aby si nevidomí na základě hmatového prohlížení vytvořili reálnější představu o jejich velikosti, tvaru, architektonických zvláštěnostech. Jako nejvhodnější materiál pro hmatové prohlížení jsme zvolili dřevo.

Kdo je autorem modelů, jak dlouho trvala výroba a jaké jsou finanční náklady?

Modely jsme zadávali ve čtyřech etapách v rámci projektu Zpřístupnění olomouckých památek zrakově postiženým za podpory statutárního města Olomouc. Radnici a kostely sv. Mořice, Michala a Gorazda vytvořila Střední škola řezbářská v Tovačově, baziliku na Svatém Kopečku řezbář Lubor Děrda a Klášterní Hradisko a katedrálu sv. Václava restaurátor Otakar Ruček.

Všechny modely jsou doplněny textovým průvodcem ve zvětšeném písmu a Braillově písmu, některé s reliéfními obrázky. Výroba trvala někdy až rok. Finanční náklady byly orientačně od 15 do 50 tisíc korun.

Jaký máte ohlas u nevidomých a slabozrakých občanů?

Nevidomí a slabozrací se zájmem o kulturu jsou nadšeni, že mohou získávat představu o těchto krásných památkách. Hmatovým prohlížením obdivují kostely, radnici, překvapil je pravoslavný chrám sv. Gorazda, který se liší od katolických kostelů. Slabozrací, kteří špatně vidí do dálky a tím pádem i do výšky, si se zaujetím prohlíží modely ze všech stran, zvláště věžičky a jiné architektonické prvky a oceňují jejich barevnost.

Inspirovali jste haptickými modely i jiná města?

Nevim, zda města, ale inspirovali jsme například Národní památkový ústav v Olomouci, který ve spolupráci s námi

TYFLOCENTRUM SPOLUPRACUJE NEJEN S MĚSTEM, ALE TAKÉ S MUZEEM UMĚNÍ OLOMOUC.

takto zpřístupnil hrad Bouzov a zámek Velké Losiny. Jsou tam haptické modely a nevidomí si mohou hmatově prohlédnout i některé části interiérů a vytipované exponáty.

Na co by neměl zapomenout vlastník památky, který by ji rád zpřístupnil pro nevidomé?

Základ je v jednoduchosti. Uvědomit si, co nabízí běžným návštěvníkům, co uvidí a co si odnáší. Pokud budou mít nevidomého návštěvníka, o co je vizuálně ochuzen a co by mu mohli kromě slovního výkladu nabídnout, aby si i on odnesl hezký zážitek. Nevidomí mají svého osobního průvodce, který je neznámým prostředím provází, ale nic nevidí. Během prohlídky se nabízí vytipovat části interiérů a zajímavé exponáty, které by si mohli prohlédnout. Nemusí jich být hodně, hmatový vjem je silný a potřebuje i čas. I kdyby to byl jeden předmět, nevidomý si jej bude pamatovat.

Spolupracujete na zpřístupnění památek i s orgány státní správy?

Spíše jsme oslovovali správce památek. Naše prvotní zkušenosti byly takové, že jsme při návštěvách hradů, zámků a jiných objektů s našimi klienty individuálně požádali, zda je možné si některé předměty hmatově prohlédnout. Většinou nám vycházeli vstříc a naši klienti si toho nesmírně vážili. Později jsme některé oslovili s tím, zda by mohli nabídnout stabilní hmatové prohlížení a vytvářeli jsme modely.

Co vás v poslední době nejvíce potěšilo ohledně přístupnosti památek?

S modely jsme začali před 5 lety. Máme velmi dobré ohlasy nejen od našich klientů, ale i od nevidomých z celé republiky a běžné veřejnosti. Na modely se rádi dívají i malé děti, turisté nebo je obdivují poutníci v kostelích. Je to také inspirativní. V poslední době se snaží i jiné instituce zpřístupňovat nevidomým své prohlídky – muzea, galerie, ale i botanická zahrada. Lidé mají radost a váží si toho. Má to smysl a to je důležité. ■

PETR BRADÁČ

- Více než osm let se zabývá architektonickými a dopravními bariérami, s nimiž se potýkají osoby se zrakovým postižením.
- Pomáhá řešit problémy ohledně přístupnosti objektů nevidomým a slabozrakým.
- Působí ve Středisku odstraňování bariér společnosti TyfloCentrum Olomouc, o. p. s.

Z EXTERIÉRU HRADU JE NOVĚ POJEDNÁNO POUZE VSTUPNÍ PRŮČELÍ Z PARKU S MINIMÁLNÍ PROSKLENOU HMOTOU SE SCHODIŠTĚM.

ZAJÍMAVÁ REKONSTRUKCE

Konverze gotického hradu

**Město Soběslav chtělo zachránit svůj gotický hrad a zároveň propojit historickou architekturu s moderními prvky. Vybralo si proto ne-
všední projekt českobudějovického architekta Jaromíra Kročáka, který do kamenného obvodového zdiva paláce zasadil skleněný skelet, v němž našla nové sídlo městská knihovna. O tom, že se záměr města podařil, svědčí řada prestižních ocenění.**

TEXT ZBYNĚK KONVIČKA
FOTO JAROMÍR KROČÁK, ARCHIV MĚSTA SOBĚSLAV

Této významné rekonstrukci v novodobé historii Soběslavi však předcházelo několik zásadních kroků. Tím prvním bylo vyhlášení městské památkové zóny v roce 1990 a následně v roce 1994 zpracování prvního programu její regenerace. V něm byla akcentována nejen obnova stavebních objektů a technické infrastruktury, ale také společenský život města. V rámci tohoto programu se podařilo obnovit městské hradby s baštami a strážní věž Hlášku, která je součástí rožmberského hradu. Začala

také rekonstrukce samotného hradu, který byl již v druhé polovině 20. století takřka odsouzen k zániku. Hrad vstal doslova z popela a jeho opravy byly v roce 2010 dokončeny. Dne 1. září se pak do obnovené památky mohla stěhovat městská knihovna. „Umístění knihovny do objektu hradu bylo prioritou tak, aby opravená památka byla co nejvíce navštěvována. Zvažovali jsme i využití hradu na hotel, který v Soběslavi chybí,“ uvedl starosta Soběslavi Jindřich Bláha.

Rekonstrukce památky
Záchrana hradu začala v roce 1993, kdy bylo nutné staticky zajistit zdivo objektu, obnovit krov a krytinu. Poté, co byl hrad převzat městem od okresního úřadu, se v něm však mohly provádět jen nejnutnější záchranné práce. V roce 1999 byla vypsána soutěž na využití hradního paláce a v roce 2001 byl vybrán ze čtyř návrhů vítězný od architekta Jaromíra Kročáka, který navrhl vestavbu knihovny.

„Od roku 2002 byly prováděny na hradu práce s použitím finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a zón a následně z Programu záchrany

ARCHITEKT VYCHÁZEL Z MYŠLENKY KONVERGENCE PŮVODNÍHO OBJEKTU S NOVÝMI KONSTRUKCEMI.

architektonického dědictví. Musely se vyklidit sutiny, staticky zajistit dochované konstrukce, zastřešit sklepy a vybudovat železobetonovou desku. Následně byla opravena věž Hláška a opravena terasa nad pivovarskými sklepy,“ uvádí starosta Soběslavi Jindřich Bláha.

V roce 2008 město získává finanční dotaci ve výši 36,2 milionů korun z Regionálního operačního programu Jihozápad a tím pádem se může přistoupit k samotné vestavbě knihovny do hradního paláce. Celkové náklady v rámci tohoto projektu realizovaného v letech 2009 a 2010 dosáhly 44,5 milionu korun. „Největším úskalím byl katastrofální stav objektu hradu a nedostatek finančních prostředků. Město bylo připraveno na možnost získání finančních prostředků z evropských fondů, této možnosti jsme také využili, a proto se povedlo knihovnu do hradu vestavět. Největší radost máme z hojné návštěvnosti jak knihovny, tak

stavby, a to i odborné veřejnosti a architektů,“ zmínil Jindřich Bláha.

„Jaromír Kročák vycházel při svém návrhu řešení z myšlenky konvergence původního objektu s novými konstrukcemi tak, aby stávající dochované konstrukce byly zasaženy co nejméně a aby nové funkční celky byly bezkolizní na co nejvyšší technické a estetické úrovni odpovídající nárokům dneška i budoucnosti. Všechny stupně projektové dokumentace byly opakovaně konzultovány s odbornými pracovníky památkové péče,“ dodal starosta. Hlavní izolační složkou jsou stěny, které tepelně izolují knihovnu a šetří tím náklady na spotřebovanou energii. Stěny tvoří staré zdivo hradu v tloušťce 150–200 cm, vzduchová bublina v šíři 70 cm a termosklo.

Objekt paláce je zachován ve stejném rozsahu a původním tvaru. Navenek nedoznává změn, interiér budovy navazuje na stávající kamenné zdi

a impozantní prostory hradního paláce. Nově je pojednáno pouze západní vstupní průčelí z parku s minimální prosklenou hmotou se schodištěm. „Objekt je bezbariérový, má dva výtahy, jeden osobní z přední části, druhý pro hendikepované a pro zásobování objektu z nádvoří hradu,“ upřesňuje Jindřich Bláha. Z vchodové prosklené přístavby hradního paláce je umožněn přístup do nárožní věže Hláška. V patře ve volném prostoru palácového křídla je umístěn prosklený kontejner s vloženým mezipatrem pro městskou knihovnu. Z knihovny je tak umožněno vizuální vnímání celého povrchu vnitřku hradu. Každý návštěvník na první pohled spatří, jak se vrstvy jednotlivé slohy a jakými vývojovými etapami hrad procházel. Starosta města Jindřich Bláha má s památkou i další plány: „Rádi bychom ještě využili sklepní prostory na prohlídkový okruh pro návštěvníky města popisující historii Soběslavi a hradu.“

OCENĚNÍ PROJEKTU ZÁCHRANA GOTICKÉHO HRADU SOBĚSLAV

- Grand Prix obce architektů 2011, národní cena za architekturu v kategorii **Rekonstrukce**
- Presta 2008–2010, prestižní stavba Jihočeského kraje, první cena v kategorii **Rekonstrukce**
- Inspira 2008–2010, cena jihočeského hejtmána za **přínos pro rozvoj regionu**
- Beffa 2012, **první cena** v soutěži v regionu Jižní Čechy
- Beffa 2012, **druhá cena** v mezinárodní soutěži v kategorii **Rekonstrukce**
- Energy Globe Award 2013, **cena sympatie** v mezinárodní soutěži

OPROTI PŮVODNÍ KNIHOVNĚ JSOU NOVÉ PROSTORY TŘÍKRÁT VĚTŠÍ A PŘITOM JSOU PŘÍBLIŽNĚ O POLOVINU ENERGETICKY ÚSPORNĚJŠÍ.

Historická památka díky rekonstrukci doznala nové funkce a významu v souladu s potřebami města i regionu. Areál hradu je opět součástí přirozeného organismu města a navazuje na hlavní pěší tah ze sídliště na náměstí. Z hlediska památkové péče se zhodnotily i dochované konstrukce a umožnily propojení s novou vestavbou. Skleněná vestavba je navržena tak, že může být kdykoliv demontována a odstraněna, pokud budou v budoucnu kladeny jiné nároky na prostorové využití paláce. Díky oddělenosti skleněného „kontejneru“ knihovny od zdiva i krovu má vnitřní prostor knihovny svou stálou teplotu a vlhkost, které jsou nezbytné pro uchování knižního fondu. A co by starosta Bláha doporučil dalším městům při konverzi památek na nové využití? „Doporučil bych jim obrnit se trpělivostí, přizvat opravdové odborníky na památky a věřit, že seženou dostatek finančních prostředků na rekonstrukci.“

Městská knihovna

Oproti původní knihovně na náměstí jsou nové prostory „hradní“ knihovny třikrát větší (pojmou až 35 tisíc svazků, v roce 2013 čítal knihovní fond 29 tisíc svazků) a přitom jsou přibližně o polovinu energeticky úspornější. Samozřejmostí knihovny je i bezbariérový přístup. Knihovna poskytuje pro 1 327 čtenářů informace o městě a regionu. „Pracujeme v krásném prostředí, výrazně stoupl počet návštěvníků, kterým se snažíme věnovat,“ podotkla vedoucí knihovny Alena Fremrová.

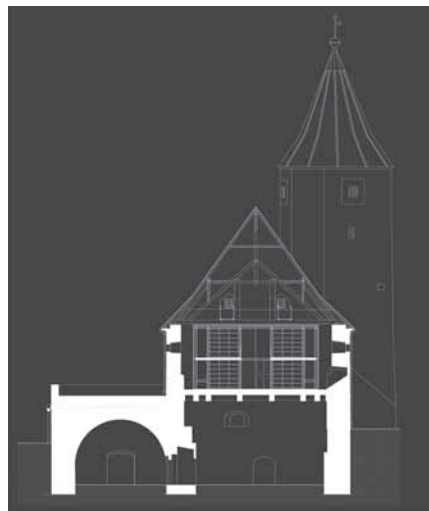
„Protože je ale prostředí naší nové knihovny nádherné, snažíme se přilákat sem nejenom čtenáře. Pořádáme různé akce tak, aby si mohl vybrat každý – výstavy, besedy, přednášky, tvůrčí dílny, kurzy. Při jejich přípravě spolupracujeme s různými subjekty města. Zároveň jim dáváme i možnost se u nás prezentovat a dát o sobě vědět. Chtěli bychom, aby naše městská knihovna opravdu patřila obyvatelům města,“ upřesnila vedoucí knihovny. Knihovnu v hradu provozuje příspěvková organizace města Kulturní dům města Soběslavi. „Obyvatelé města přijali stavbu knihovny v městském rožmberském hradu velice pozitivně a rádi ji navštěvují,“ pochvaluje si starosta Bláha.

Historie památky

Hrad ze 14. století byl postaven jako součást městského opevnění a patřil k významným sídlům rodu Rožmberků. V roce 1394 v něm byl vězněn český král Václav IV. a v době husitských válek byl hrad dvakrát vypálen. V průběhu času sloužil nejrozličnějším účelům: od sídla soběslavských hejtmanů přes prostory měšťanského pivovaru až po sklad ovoce a zeleniny. Po odstranění dřevěných konstrukcí a střechy v 80. letech 20. století hrad zchátral a většina vnitřních konstrukcí byla zničena. Zůstalo zachováno pouze obvodové zdivo a část sklepních prostor. Nedočkat se tak zásadních oprav, stala by se z něj pouhá ruina. Nyní je opět chloubou města. ■

SCHODIŠTĚ DOPLŇUJÍ DVA VÝTAHY.

SKLENĚNÁ VESTAVBA JE NAVRŽENA TAK, ŽE MŮŽE BÝT V BUDOUCNĚ KÝKOLIV DEMONTOVÁNA A ODSTRANĚNA.

NA ZÁMKU V KUNŠTÁTĚ PRŮVODCI OVLÁDAJÍ ZNAKOVOU ŘEČ.

ZÁMEK HRÁDEK U NECHANIC JE PŘÍSTUPNÝ POMOCÍ SCHODOLEZU.

CHVÁLÍME

Národní památkový ústav nezapomíná na hendikepované

Národní památkový ústav se dlouhodobě věnuje problematice zpřístupňování památek hendikepovaným. Ve spolupráci s kraji, obcemi i jednotlivými organizacemi připravuje speciální výstavy, přednášky a postupně se snaží více přiblížit vybrané objekty.

Pokud to charakter památky umožňuje, bývá pro návštěvníky, kteří jsou na vozíčku, trvale připraven některý z prohlídkových okruhů. Na zámku Hrádek u Nechanic se podařilo zpřístupnit i další okruh v patře pomocí schodolezu, ovšem v historických interiérech se většinou jedná o náročnější akci, proto bývá vhodné domluvit si prohlídku předem. Město Kroměříž ve spolupráci s územním odborným pracovištěm Národního památkového ústavu v Kroměříži pravidelně pořádá akci Památky bez bariér. Pro hendikepované účastníky je připravena vhodná trasa a bohatý kulturní program.

Fyzická přístupnost památky je častým problémem, ale jiné druhy postižení také vyžadují pozornost. Na státním zámku Kunštát jsou pracovníci schopni vyjít vstříc sluchově postiženým a zabezpečit průvodcovskou službu ve znakové řeči. S velkou odezvou se setkávají přednášky přizpůsobené různým potřebám postižených. Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Telči připravilo ve spolupráci se sdružením LORM – Společností

pro hluchoslepé přednášku na téma Hmotná kultura ve středověku, která byla doplněná prezentací dobových předmětů. Program byl připraven tak, aby si účastníci mohli věci sami osahat a vytvořit si představu o velikosti, tvaru a výzdobě.

Podobně pomáhají nevidomým dotykové modely. Za všechny připomeňme například dotkový model relikvíře sv. Maura na státním hradu a zámku Bečov. Model relikvíře bude na začátku dubna k dispozici návštěvníkům konference Památky bez bariér, kterou pořádá Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

ZNÁTE LOKALITY, KDE SE TAKÉ DAŘÍ BOURAT BARIÉRY?

Dejte nám vědět o tom, kde jsou aktivní a kde se daří odstraňovat bariéry na památkových objektech. Hledáme inspirativní příklady, které rádi představíme čtenářům portálu PROPAMÁTKY nebo ve stejnojmenném čtvrtletníku. Své návrhy můžete posílat na e-mail: redakce@instituteu.cz.

TEXT DAGMAR KOŽELUHOVÁ
HELENA PAŠKOVÁ

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE V UHERSKÉM HRADIŠTI JE VÍTĚZEM VE ZLÍNSKÉM KRAJI.

SYNAGOGA VE ČKYNI POSTOUPILA DO FINÁLE ZA JIHOČESKÝ KRAJ.

AREÁL HAVLÍČKOVY SADY S PAVILONEM GRÉBOVKA ZVÍTĚZIL V HLAVNÍM MĚSTĚ PRAZE.

ZÁMEK V BENÁTKÁCH NAD JIZEROU JE FINALISTOU ZA STŘEDOČESKÝ KRAJ.

ČESKOBATRSKÝ KOSTEL VE VANOVICÍCH ZVÍTĚZIL V JIHMORAVSKÉM KRAJI.

SÝPKA S MUZEEM ORLICKÝCH HOR V ROKYTNICI V ORLICKÝCH HORÁCH ZVÍTĚZILA V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. KATEŘINY S OHRADNÍ ZDÍ VE ŠTRAMBERKU JE VÍTĚZEM V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI.

FOTOREPORTÁŽ

FOTO ARCHIV SHS ČMS

Soutěž Památka roku 2013

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska připravilo společně s Národním památkovým ústavem a Ústavem územního rozvoje novou soutěž Památka roku. Celkem bylo doručeno 44 přihlášek ze 13 krajů. Představujeme vám krajské finalisty.

V ÚSTECKÉM KRAJI SE STALA VÍTĚZEM JÍZDÁRNA V TEREŽÍNĚ.

V LIBERECKÉM KRAJI ZVÍTĚZILA VENKOVSKÁ USEDLOST ČP. 198 V PERTOLTICÍCH.

V PARDUBICKÉM KRAJI ZVÍTĚZILA BÝVALÁ ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARA V DAŠICÍCH.

V PLZEŇSKÉM KRAJI SE STALA VÍTĚZEM KAPLE SV. MICHAELA V KLATOVECH.

ZÁMEK TŘEBÍČ JE FINALISTOU ZA KRAJ VYSOČINA.

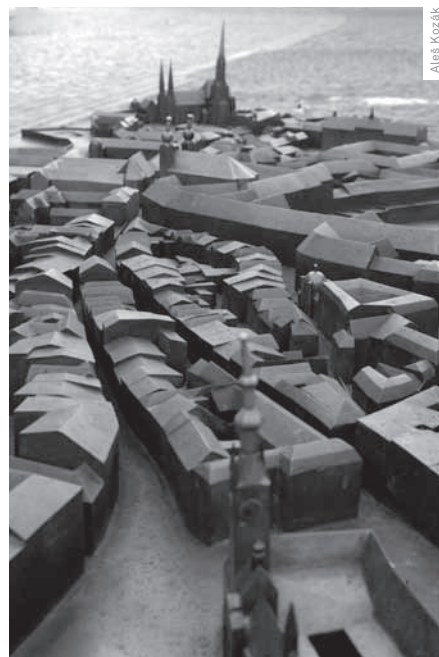

RADNICE V TEPLÉ SE STALA VÍTĚZEM V KARLOVARSKÉM KRAJI.

NÁZOR

Co vás vedlo k rozhodnutí vytvořit haptický model vašeho města?

Zeptali jsme se na radnicích v Olomouci, Přerově a Uherském Hradišti, kde jsou již několik let ve veřejném prostoru města k dispozici haptické modely.

Jiří Lajtoch
primátor statutárního města Přerova

Bronzový model města Přerova stojí před radnicí od roku 2007. Město si jej nechalo vyrobit jako narozeninový dárek v roce 2006, kdy slavilo 750 let od povýšení na město Přemyslem Otakarem II. Model oceňují hlavně turisté, ale i místní lidé. Ztvárňuje centrum města a jmenovitě představuje jedenáct významných budov, například secesní Městský dům, který je dominantou Masarykova náměstí. Své místo tu má i barokní kostel sv. Vavřince, jenž stojí na dohled od „Měšťáku“. Chybět nemůže ani zámek, který do renesanční podoby nechal přestavět Karel starší ze Žerotína. Model představuje rovněž Horní náměstí s domy z 15. století, které dodnes tvoří historické jádro města. Na modelu je například i městská knihovna – ta stojí na Žerotínově náměstí a původně ji nechal postavit majitel přerovské cihelny jako své rodinné sídlo.

Martin Major
primátor statutárního města Olomouce

Haptický model historického jádra je umístěn na Horním náměstí přímo před olomouckou radnicí. Byl tam instalován v rámci rozsáhlé rekonstrukce, která proběhla v letech 1998–2001. Model vhodným způsobem doplňuje mobiliář náměstí a je oblíbenou zastávkou návštěvníků při prohlídkách centra. Statutární město Olomouc také dlouhodobě finančně podporuje projekt olomouckého TyfloCentra nazvaný Zpřístupnění olomouckých památek zrakově postiženým. V rámci něj bylo v posledních čtyřech letech zhotoveno celkem sedm haptických modelů – olomoucká radnice, chrám sv. Mořice, chrám sv. Michala, pravoslavný chrám sv. Gorazda, bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku, Klášterní Hradiško a katedrála sv. Václava.

Květoslav Tichavský
starosta města Uherské Hradiště

Město Uherské Hradiště provedlo v roce 2008 revitalizaci pěší zóny v Havlíčkově ulici, která je frekventovanou spojnici mezi dvěma historickými náměstími v těžišti městské památkové zóny. Kromě nové zádlažby, mobiliáře a zeleně tam byla umístěna čtyři umělecká díla vztahující se k historii města. Jde o bronzovou plaketu s přepisem zakládací listiny města z roku 1257, plaketu s historickým heraldickým znakem města, plaketu s historií města a v neposlední řadě o model města z roku 1670. Plasticita vyvýšeného modelu umožňuje vnímání historické skutečnosti i lidem nevidomým. Přestože prvek nevznikl primárně za tímto účelem, vedlejší efekt haptického vnímání přinesl. Plakety tento účel nesplňují, protože jsou osazeny v úrovni dlažby.

FINANCOVÁNÍ

Program Úcta k předkům pomáhá obnovit válečné hroby a pietní místa

Jihočeský kraj již několik let vyhlašuje program Úcta k předkům, který je určen na financování činností spojených se správou pohřebišť a s péčí o válečné hroby a pietní místa.

V následujících letech si budeme celosvětově připomínat historické události spojené s první světovou válkou, proto je možné očekávat i zvýšený zájem obcí o obnovu válečných památníků a pomníků. Program si klade za cíl umožnit nutné opravy těchto objektů. Jejich rekonstrukce se často odkládá, protože v obcích i městech jsou finanční prostředky omezené a přednostně se používají na financování jiných činností a řešení aktuálních problémů.

V souvislosti se světovými válkami se v programu jedná o rekonstrukce, opravy a údržbu pomníků a pamětních desek, opravy nápisů na těchto objektech, případně náhrady měděných desek za pryskyřičné jako preventivní ochranu proti vandalům. Z programu je možné financovat i vybudování nových válečných pietních míst. S žádostmi o dotaci na rok 2014 se do programu přihlásilo 69 zájemců, nakonec bylo schváleno 33 projektů, mezi něž bude rozděleno 1,5 milionu korun.

Dagmar Koželuhová

PODPOŘTE NÁS

Každý den sledujeme nové možnosti dotací a veřejných sbírek, připravujeme pro Vás zprávy o obnově a financování památek a vytváříme oborový katalog služeb v oblasti péče o památky. Vynakládáme značné úsilí, aby námi poskytované informace byly kvalitní a úplné. S tím je spojeno zajištění zázemí a chodu celé redakce s pěti lidmi.

Jak nás můžete podpořit?

Pokud Vám naše práce přináší užitek, zvažte svůj příspěvek, který může být buď jednorázový, nebo i pravidelný.

Jak vysoký může být dar?

Stačí málo: již drobný příspěvek, například ve výši vaší hodinové mzdy, poskytnutý nám každý měsíc pomůže i nadále provozovat portál PROPAMÁTKY.

Jaký je náš cíl v roce 2014?

V uplynulém roce nás podpořilo mnoho štědrých dárců. Celkem jsme obdrželi bezmála 40 tisíc korun. Abychom mohli pokračovat v činnosti, potřebovali bychom letos zvýšit příjmy od dárců na 100 tisíc korun. Prosím podpořte nás a zapojte se také.

Číslo účtu: 217 607 831 / 0300

Děkujeme za podporu všem současným i budoucím dárcům.

Více než 100 tisíc čtenářů

Stejně jako si vážíme našich dárců, rozvíjíme také dobré vztahy s partnery portálu PROPAMÁTKY. Bez jejich podpory by si informace nepřečetly desítky tisíc lidí.

Za minulý rok navštívilo stránky portálu PROPAMÁTKY více než 100 tisíc čtenářů. Jsem přesvědčený, že jedním z hlavních důvodů jsou přehledné, dobře strukturované a dohledatelné informace. To se týká zpravodajské části, oblasti dotací, veřejných sbírek, ale i katalogu služeb, ve kterém se bezplatně prezentuje téměř 800 jednotlivců, firem i neziskových organizací, jejichž činnosti souvisí s péčí o památky.

Dlouhodobě se snažíme, aby nabízené informace byly přístupné co nejširší veřejnosti. Současně si ale nepřejeme umísťovat na naše stránky agresivní

reklamní bannery s často možná také polopravdivými informacemi.

Pečlivě proto oslovujeme firmy, jejichž výrobky nebo služby souvisí s oborem památkové péče. Tyto nám spolu s našimi dárci pomáhají financovat část provozních nákladů redakce. Věnujte prosím proto níže uvedeným partnerům chvilku času a prohlédněte si, čemu se v oblasti obnovy památek věnují. Klademe důraz na to, aby se jednalo o důvěryhodné a seriózní společnosti.

Aleš Kozák

Institut pro památky a kulturu, o.p.s.

PARTNEŘI PORTÁLU

Kvalitní pálená střešní krytina pomáhá zastřešovat památky.
www.tondach.cz

Využijte našich zkušeností s osvětlením historických budov.
www.erco.com

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek
www.keim.cz

Prověřené materiály pro řešení vlhkostních problémů v historických objektech včetně poradenství
www.mc-bauchemie.cz

Naše bezpečnostní systémy chrání mimo jiné 131 kostelů, 14 klášterů, 21 zámků, 7 hradů a 14 muzeí.
www.sksblansko.cz

Ovládáme řemeslo ručně sypané, historické, ostře pálené, probarvené keramické dlažby.
www.historicka-dlazba.cz

Od roku 1991 dodáváme izolační systémy i do historických budov.
www.ciur.cz

Odborný veletrh PAMÁTKY pořádá INCHEBA PRAHA spol. s r. o.
www.incheba.cz/pamatky

Znáte důvěryhodné a seriózní společnosti, které působí v oblasti obnovy a péče o památky u nás? Dejte nám o nich vědět.

Čtvrtletník portálu PROPAMÁTKY
Ročník 3, číslo 1, vychází: 4x ročně
Vydává: Institut pro památky a kulturu, o.p.s.
Editor: Jan Červinka

Redakce: Aleš Kozák, Zbyněk Konvička,
Dagmar Koželuňová, Helena Pašková,
Jindřiška Kukrálová
Jazyková redakce: Lenka Kuboušková

Grafická úprava: Studio BASE
Evidenční číslo: MK ČR E 208 18
© Institut pro památky a kulturu, o.p.s.
E-mail: redakce@instituteu.cz